

OIKEUSMINISTERIÖ

Janina Groop-Bondestam

Lainsäädäntöneuvos

Muistio

31.8.2022

Liite 1**TASAVALLAN PRESIDENTIN ASETUS ECALL-HÄTÄPUHELUJÄRJESTELMÄN VAATIMUSTENMUKAISUUDEN ARVIOINTIIN LIITTYVIEN TEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAALLA****1 Sopimusasetusjärjestelmä**

Valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisestä toimivallanjaosta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991), jäljempänä *itsehallintolaki*. Lain lähtökohtana on periaate, jonka mukaan toimivalta hallintoasioissa seuraa lainsäädäntövaltaa. Vastuu kustannuksista seuraa hallintovastuuta, jollei toisin säädetä.

Itsehallintolain 32 §:ssä säädetään järjestelmästä, jonka mukaan valtakunnan hallinnolle kuuluvia tehtäviä voidaan siirtää määräajaksi tai toistaiseksi maakunnan viranomaiselle. Vastaavasti voidaan maakunnan hallinnolle kuuluvia tehtäviä siirtää valtakunnan viranomaiselle. Siirtäminen tapahtuu asetuksella ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen suostumuksella. Sopimusasetus on yksipuolisesti irtisanottavissa.

Itsehallintolain 32 §:n 3 momentin mukaan tasavallan presidentti antaa sopimusasetukset. Ehdotuksesta on aina pyydettävä Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunto.

2 Lainsäädäntövalta

Itsehallintolain 59 b §:n 1 momentin mukaan päätettäessä Euroopan unionissa tehtyihin päätöksiin liittyvistä Suomen toimenpiteistä lainsäädäntövalta ja toimivalta hallintoasioissa jakautuvat maakunnan ja valtakunnan välillä siten kuin itsehallintolaissa säädetään. Maakunnan ja valtakunnan viranomaisten tulee neuvotella keskenään, jos niiden toimenpiteet ovat toisistaan riippuvaisia (59 b §:n 2 momentin 1 virke).

Itsehallintolain 18 §:n 21 kohdan mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat tieliikennettä. eCall-hätäpuhelujärjestelmän sääntely on tieliikenteeseen kuuluva asia. Näin ollen lainsäädäntö- ja hallintovalta kuuluu asiassa Ahvenanmaan maakunnalle. Myös hätäkeskustoiminta kuuluu itsehallintolain 18 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan. Mahdollisesta tehtävän siirrosta Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntö- ja hallintovaltaan kuuluvassa asiassa on tehtävä maakunnan ja valtakunnan välillä sopimusasetus.

3 Nykytila ja asetuksen tarpeellisuus

eCall on palvelu, joka vakavan liikenneonnettomuuden tapahduttua avaa automaattisesti numeroon 112 perustuvan puheyhteyden ajoneuvossa olevien henkilöiden ja hätäkeskuksen välille ja lähettää hätäkeskukseen tietoja sekä ajoneuvosta että tilanteesta. Palvelu voidaan tarvittaessa aktivoida myös manuaalisesti. eCall-järjestelmä muodostuu kolmesta osasta: ajoneuvossa olevasta laitteesta, puhelun ja viestit välittävästä matkapuhelinverkosta sekä hätäkeskuksen tietojärjestelmästä, joka vastaanottaa puhelut ja viestit. Kaupallisista palveluista eCall-järjestelmä eroaa siten, että se ottaa yhteyden suoraan hätäkeskuslaitoksen päivystäjään eikä merkikohtaisiin, kaupallisiin turvapalveluihin.

eCall-hätäpuhelujärjestelmän sääntely pohjautuu älykkäiden liikennejärjestelmien (ITS) käyttöönotosta sekä tieliikenteen ja muiden liikennemuotojen rajapintojen puitteista annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2010/40/EU, jäljempänä *ITS-direktiivi*. ITS-direktiivi on luonteeltaan puitelaki, joka saa sisältönsä sen 6 ja 7 artiklojen nojalla annettujen määräysten ja delegeoitujen säädösten sisällöstä.

ITS-direktiivin nojalla on annettu komission delegoitu asetus (EU) N:o 305/2013 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/40/EU täydentämisestä yhteen toimivan EU:n laajuisen eCall-hätäpuhelinjärjestelmän yhtenäisen tarjonnan osalta, jäljempänä *eCall-asetus*. eCall-asetuksessa vahvistetaan eCall-puhelujen vastaamisen ja käsittelemisen sekä EU:n laajuisen eCall-palvelun yhteensopivuuden, yhteentoimivuuden ja jatkuvuuden edellyttämät määräykset hätäkeskusten ajanmukaistamista varten. eCall-asetuksen 3 artiklassa säädetään eCall-hätäkeskuksia koskevista vaatimuksista, ja 4 artiklassa veloitetaan jäsenvaltiot nimeämään viranomaiset, joilla on toimivalta arvioida, täyttävätkö eCall-hätäkeskusten toiminta 3 artiklassa luetellut vaatimukset. Hätäkeskusten velvollisuudesta osoittaa toimivaltaisille viranomaisille, että ne täyttävät 3 artiklassa eriteltyt vaatimustenmukaisuusvaatimukset, säädetään eCall-asetuksen 7 artiklassa.

Liikenteen palveluista annetun lain (320/2017, *liikennepalvelulaki*) 160 §:n 2 momentin mukaan Liikenne- ja viestintäviraston on arvioitava ja tarkistettava, täyttävätkö ITS-direktiivin 2 artiklassa tarkoitettuja ensisijaisia aloja ja 3 artiklassa tarkoitettuja ensisijaisia toimia toteuttavat palveluntarjoajat, viranomaiset ja muut toiminnanharjoittajat direktiivissä ja sen nojalla säädetty vaatimukset. ITS-direktiivin 3 artiklan d kohdassa säädetysti ensisijaisiin toimiin lukeutuu yhteentoimivan EU:n laajuisen eCall-hätäpuhelinjärjestelmän yhtenäinen tarjoaminen. Liikennepalvelulain 160 §:n 3 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarvittaessa tarkempia teknisiä määräyksiä vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta ja arvioinnin hakemisesta.

Ahvenanmaan maakunnassa tehtävistä säädetään Ahvenanmaan tieliikennelaissa (*vägtrafiklag för landskapet Åland, ÅFS 1983:27*). Maakuntalain 74 §:ssä Ahvenanmaan maakunnan hallitus on nimetty ITS-direktiivissä tarkoitetuksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi. Pykälän 1 momentin mukaan maakunnan hallitus on Ahvenanmaan toimivaltainen viranomainen ITS-direktiivin 2 artiklassa tarkoitettujen painopistealueiden ja 3 artiklassa tarkoitettujen ensisijaisten toimien osalta. Pykälän 2 momentin mukaan maakunnan hallituksen on arvioitava ja tarkistettava, että palveluntarjoajat, viranomaiset ja muut operaattorit, jotka toteuttavat ITS-direktiivin 2 artiklassa tarkoitettuja painopistealueita ja 3 artiklassa tarkoitettuja ensisijaisia toimia, täyttävät direktiivissä asetetut ja direktiivin nojalla annetut vaatimukset.

eCall-hätäkeskusten järjestelmän vaatimustenmukaisuuden arviointi vaatii yksityiskohtaista teknistä osaamista. Liikenne- ja viestintävirastolla on kansallisista viranomaisista paras ymmärrys ja osaaminen eCall-järjestelmästä. Se on muodostunut vuosien varrella viraston osallistuttua useaan kansainväliseen eCall-kehityshankkeeseen sekä testattaessa eCall-järjestelmän toimivuutta manner-Suomessa.

Arviointitehtävän vaatiman osaamisen vuoksi sen hoitaminen keskitetysti Liikenne- ja viestintävirastossa olisi kustannustehokasta ja mahdollistaisi paremman teknisen suoritusvarmuuden valtakunnan alueella sekä Ahvenanmaan maakunnassa. Tämän vuoksi nähdään tarkoituksenmukaiseksi, että tehtäisiin sopimusasetus eCall-hätäkeskusten järjestelmän vaatimustenmukaisuuden arviointitehtävästä maakunnan ja valtakunnan välillä. Sopimusasetuksella siirrettäisiin tehtävä Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta valtakunnan viranomaiselle. Asetuksella siirrettäisiin eCall-asetuksen 4 artiklassa määritetty vaatimustenmukaisuuden arviointitehtävä Ahvenanmaan maakunnasta Liikenne- ja viestintäviraston vastuulle. Hätäkeskuslaitos on jo kerran osoittanut Liikenne- ja viestintävirastolle täyttävänsä vaatimustenmukaisuusvaatimukset ja on lähiaikoina osoittamassa vastaavien vaatimusten täyttymisen uuden tietojärjestelmänsä (ERICA) osalta. Vaatimustenmukaisuus tulee osoittaa uudelleen vain silloin, kun hätäkeskuksen eCall-hälytysten vastaanotossa on tapahtunut merkittävä muutos.

Liikenne- ja viestintävirasto vastaanottaa myös kaikkien muiden ITS-direktiivin alaisten asetusten nojalla tehtävät vaatimustenmukaisuuden osoitukset, joten virastolla on käytännön kokemusta osoitusten vastaanottamisesta ja vaatimustenmukaisuusvaatimusten täyttymisen arvioinnista.

4 Ehdotuksen valmistelu

Asetusluonnos on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä liikenne- ja viestintäministeriön aloitteen pohjalta ja yhteistyössä Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa. Alustava asetuseräluonnos on sisällöllisesti valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä ja Liikenne- ja viestintävirastossa.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus on 17.3.2022 antanut suostumuksensa annettavaksi ehdotetulle asetukselle. Liikenne- ja viestintävirasto on puoltanut asetuksen antamista. Liikenne- ja viestintäministeriö ei ole antanut lausuntoa. Ahvenanmaan valtuuskunta on 15.6.2022 antamassaan lausunnossa (Nr 27/2022) puoltanut asetus-ehdotuksen mukaisen asetuksen antamista.

5 Asetusehdotuksen keskeiset ehdotukset

Sopimusasetuksella siirretään maakunnan tehtäviä valtakunnan viranomaisille.

Ahvenanmaan tieliikennelain, vägtrafiklagen för Åland, 74 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnan hallitus on toimivaltainen viranomaisen ITS-direktiivin 2 artiklan mukaisten ensisijaisten alojen ja 3 artiklan mukaisten ensisijaisten toimien osalta Ahvenanmaalla. Sopimusasetuksella tehtävät siirrettäisiin maakunnalta Liikenne- ja viestintävirastolle. Sopimusasetuksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto arvioisi vastaavalla tavalla kuin valtakunnassa Ahvenanmaan hätäkeskuksen eCall-järjestelmän vaatimustenmukaisuutta.

Asetus mahdollistaisi, että Liikenne- ja viestintävirasto arvioisi jatkossa eCall-asetuksessa määritetyn hätäkeskusten eCall-järjestelmän teknisen toimivuuden toteutumista sekä valtakunnan että Ahvenanmaan maakunnan alueella. Liikenne- ja viestintävirasto on hoitanut samoja tehtäviä tähän asti valtakunnan puolella. Nyt tehtävä laajennettaisiin koskemaan myös Ahvenanmaan maakuntaa.

Sopimusasetuksessa säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston arviointitehtävistä siten, kuin Ahvenanmaan tieliikennelaisissa säädetään.

Ahvenanmaan maakunta vastaisi edelleen vaatimustenmukaisuuden arvioinnista aiheutuvista kustannuksista.

6 Säännöskohtaiset perustelut

Sopimusasetuksen 1 §:ssä säädettäisiin sopimusasetuksen soveltamisalasta. Liikenne- ja viestintävirastolle siirrettäisiin Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle kuuluvia Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2010/40 täydentämisestä yhteentoimivan EU:n laajuisen eCall hätäpuhelijärjestelmän yhtenäisen tarjonnan osalta annetun delegoidun asetuksen (EU) 2013/305 (*eCall-asetus*) toimivaltaisen viranomaisen tehtäviä siten, kuin asetuksessa säädetään.

Sopimusasetuksen 2 §:ssä säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston vaatimustenmukaisuuden arviointitehtävistä, joka siirrettäisiin Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta virastolle. Pykälän mukaan Liikenne- ja viestintävirasto toimisi Ahvenanmaan tieliikennelain 74 §:ssä tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena asioissa, jotka koskevat Ahvenanmaan eCall-hätäkeskuksen vaatimustenmukaisuuden arviointitehtävää, niin kuin eCall-asetuksen 4 artiklassa säädetään.

Sopimusasetuksen 3 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta Liikenne- ja viestintävirastolle siirrettäväksi ehdotettujen toimivaltaisen viranomaisen tehtävien kustannukset maksaisi Ahvenanmaan maakunta siten, kuin Ahvenanmaan maakunnan hallitus ja Liikenne- ja viestintävirasto sopivat.

7 Taloudelliset vaikutukset

Tehtävän siirrolla ei ole taloudellisia vaikutuksia valtiolle. Ahvenanmaan maakunta vastaa edelleen tehtävän hoitamiseen liittyvistä Liikenne- ja viestintäviraston kustannuksista.

Arviointi tulee tehdä vain silloin, kun hätäkeskusjärjestelmään tehdään merkittäviä muutoksia. Koska tällaisia muutoksia ei tehtäne usein, asetuksella ei ole merkittäviä taloudellisia kustannuksia.

Valmisteilla on muutamia sopimusasetusjärjestelyitä Ahvenanmaan maakunnan kanssa. Tarvittaessa näistä kustannuksista voidaan sopia maakunnan ja Liikenne- ja viestintäviraston kesken.

8 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 15.9.2022.